



Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. XI. Contritio charitate perfecta detestatur in æqualiter peccata
inæqualia, propria graviora præ levioribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

formidare & timere potest; cum nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum.

Quod probè intelligens Apostolus 1. Cor. 4. v. 3. & 4. exclamat: Neque me ipsum iudico: nihil enim (id est nullus infidelitatis in dispensatione mea seu munere Apotolico) mihi confisus sum, sed non in hoc iustificatus sum, id est, non ideo me iustificatum iudico, ut exponunt Chrysol. Theophylactus, & alii orthodoxi Commentatores, & indicat Trident. suprà c. 16. ibi: Et quia in multis offendimus omnes; nusquamque sicut misericordiam & bonitatem, ita firmitatem & iudicium ante oculos habere debet, neque ipsum aliquis, etiamsi nihil sibi ipsi confisus fuerit, indicare: quoniam omnis hominum vita non humano iudicio examinanda & iudicanda est, sed Dei: qui (ut ibidem testatur Apotolus v. 5.) illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit cordium; & tunc laus erit unicuique à Deo.

Tametsi ergo ad Contritionem charitate perfectam non requiritur determinata intensio gradualis, neque certa duratio, equidem tam multa sunt necessaria, ut quilibet, dum seipsum suamque propriam infirmitatem, & indispositionem respicit, de ipsa, deque sua gratia per ipsam acquisita, rationabiliter formidare & timere possit. Sanè vel hoc unicum est sufficientis fundamentum rationabilis formidinis ac timoris, quòd debeat esse dolor seu detestatio summa appetitiuè.

De qua utique detestatione, ultra jam dicta, queritur, an aequaliter afficiat seu respiciat omnia peccata, an verò inæqualiter peccata inæqualia? Pro resolutione ponitur

CONCLUSIO XI.

Contritio charitate perfecta detestatur inæqualiter peccata inæqualia, propria graviora præ levioribus.

Ita Doctores communiter. Ratio plana est, utputa, quoniam peccata inæqualia inæqualiter participant objectum motivum detestationis, quod est offensa divina; porro actus proportionantur objecto motivo de per se: ergo maior debet esse Contritio de peccatis propriis gravioribus, quàm de levioribus, quia graviora magis participant rationem offensæ divinæ, quàm leviora.

Rogas, in quo consistat ille excessus Contritionis? Respondeo, in eo, quòd si homini esset peccatum vel gravius, vel levius peccatum, eligeret peccatum levius. Quamquam tali casu, illa electio minoris mali, non foret

mala seu peccaminosa, præsertim quando illa perplexitas non fuisset homini libera, sed inculpabilis.

Probat: Quia neque ratione perplexitatis, neque ratione sui, quia laudabile est in illis circumstantiis eligere minus malum; nam eligens minus malum in occursum talium circumstantiarum, verè non habet affectum ad malum, sed potius ad carentiam mali; fugit quippe malum quantum potest: ergo debet magis laudari, quàm reprehendi.

Licet ergo non sint facienda mala, ut eveniant bona, quando liberum est abstinere ab omni malo; equidem quando vel unum, vel aliud malum necessariò faciendum est, recta ratio dicat potius faciendum minus, quàm majus, juxta illud communiter receptum: Ex duobus malis eligendum est minus; ergo eligens minus non peccat, quoniam omne peccatum opponitur rectè rationi illud operantis.

Qui ergo perplexus fuerit sic relolvat, & non peccabit: ubi necessariò apparet malitia annexa tam omissioni, quàm commissioni ejusdem actus, vel, tam commissioni hujus actus, quàm illius, quorum alteruter est necessarius, ibi facere illum, cui apparet minor malitia annexa, non est peccatum. Hæc autem resolutio fundatur in eo, quòd homo faciens diligentiam possibilem, non potest esse perplexus, ut debeat necessariò peccare, si bonâ fide procedat.

Aliqui ad hoc propositum adducunt D. Gregorium lib. 32. Moral. c. 26. aliàs 17. ibi: Dum mens inter minima & maxima peccata constringitur, si omnino nullas sine peccato evadendis aditus patet, minora semper eligantur: quia & qui murorum undique ambitu ne fugiat clauditur, ibi se in fugam præcipitat, ubi brevior manus invenitur.

Sed fortè minus solide; nam continuò subjungit: Et Paulus dum quosdam in Ecclesia incontinentes aspiceret, concessit minima, ut maiora declinarent, dicens: Propter fornicationem autem unusquisque uxorem suam habeat. Et quia tunc solum coniuges in admixtione sine culpa sunt, cum non pro explenda libidine, sed pro suscipienda prole miscentur: ut hoc etiam quod concesserit, sine culpa, quamvis minimâ, non esse monstraret, illico adiunxit: Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium. Non enim est sine vitio quod ignoscitur, & non præcipitur. Peccatum profectò vidit, quòd posse indulgeri prævidit. Sed cum in dubiis constringimur, utiliter minimis subdamur, ne in magnis sine venia peccemus. Hæc ille, haud obscure declarans, si sonum litterarum attendamus, illa minora, quæ eliguntur, verè esse peccata.

Utrumque sit de mente D. Gregorii sub verbis præallegatis, sufficiat nobis ratio naturalis, quæ dicat peccati, etiam minimi, nullam esse obligationem seu necessitatem; sic enim esset peccatum, ut supponitur, & non esset, quia secundum D. Augustinum lib. de

quod tunc non foret peccatum.

389. Recta ratio dicat potius faciendum minus, quàm majus, juxta illud communiter receptum: Ex duobus malis eligendum est minus; ergo eligens minus non peccat, quoniam omne peccatum opponitur rectè rationi illud operantis.

390. Adducunt ad hoc propositum auctoritates D. Gregorii.

1. Cor. 7.

391. Non potest esse necessitas peccandi.

S. Aug.

quod de se est peccatum mortale; quidni ergo peccet mortaliter?

Alius est perplexus, qui debet furari vel unum aureum cum quatuor stufiferis, vel unum aureum sine illis stufiferis; Dico, si eligat furtum unius aurei cum illo excessu, non peccare mortaliter; quia excessus ille, qui solus est liber, de se non est peccatum mortale, quamvis conjunctus alteri summæ, constituat unum peccatum mortale. Sicuti si physicè essem determinatus seu necessitatus ad furtum unius aurei, & ego ex mea libertate superadderem quatuor stufiferos, indubiè non peccarem mortaliter; quia licèt illi quatuor stufiferi cum isto aureo constituant unum aliquod furtum notabile, tamen totum illud furtum, sive tota illa materia, non est mihi libera, sed tantùm furtum quatuor stufiferorum: ergo solùm peccato venialiter, sicuti peccarem, si solos illos stufiferos acciperem.

Si dixeris; excessus quantumcumque parvus, est peccatum mortale, & punitur pœnâ æternâ, quia licèt seorsim non sufficeret, tamen conjunctus alteri graviori offensæ, causat etiam gravem offensam.

Respondet, ille excessus in nostro casu non conjungitur graviori offensæ; quia furtum unius aurei, cui conjungitur acceptio quatuor alium, non est offensâ formalis, nequidem levis, cum non sit libera in genere moris.

Atque hæc dicta sint non tantùm de illo, qui jam incidit in perplexitatem; sed etiam de eo, qui adhuc plene liber ad hoc vel illud peccatum eligendum, dicit: *Si mihi necessario committendum esset hoc, vel illud peccatum, potius vellem committere minus, quàm minus, v. g. adulterium, quàm fornicationem.* Quæ enim ratio disparitatis?

Reducetur autem hoc peccatum ad speciem illius peccati gravioris, quod prælegitur, in illarum cujusdam delectationis morosæ; nisi enim tale peccatum aliquo modo delectaret, non prælegeretur alteri.

Respondent aliqui, in tali casu nullum esse affectum ad peccatum illud, sed solùm esse electionem in casu impossibili; aliàs enim esset etiam peccatum eligere minus malum ita conditionaliter.

Sed contra I. ergo talis conditionata electio nequidem erit peccatum veniale. Secundò; ergo neque erit peccatum mortale dicere: *Vellem potius adulterium, quàm mendacium.* Tertiò; si quis proposuisset non ducere uxorem, & se voto ad id obligasset, quo non obstante diceret: *Si ducerem, non servarem illi fidem,* graviter peccaret; & tamen eligit sub conditione non ponenda.

Quòd ergo conditio sit ponenda, vel non ponenda, possibilis, vel impossibilis, nihil refert ad malitiam actus interioris; indubiè enim peccat, qui dicit: *Si essem Angelus, non obe-*

direm Deo. Ratio à priori est, quòd istæ conditiones non præscindant objectum à peccato, sicuti hæ conditiones: *Si furtum non esset peccatum, vellem illud committere: Si hodie non esset dies ieiunii, vellem comedere carnes,* & similes.

Ex quo patet, quare eligere minus peccatum non sit malum, quia scilicet tunc apprehenditur sub illa conditione, sub qua non est peccatum.

Dices; viri timorati solent habere tales conditionatas voluntates: *Si futurus essem hereticus, mallem esse Atheïsta, quàm Arrianus;* & tamen Atheïsmus est gravius peccatum.

Respondet, tales viros esse timoratos, si habeant tales voluntates, vel potius velleitates cum aliqua præcisione, hoc est, *Mallem esse Atheus, quantum spectat ad maiorem commoditatem, vel minorem inconsequentiam in errore,* prædicendo semper à majori, immo ab omni malitia.

Sicut etiam aliqui dicere solent: *Si damnandus essem, mallem vivere voluptuosè, quàm sobriè,* scilicet quòd attinet ad commoditatem & delectabilitatem, non tamen absolutè; quia absolutè pejus est damnari propter multa peccata, quàm propter unum: nec liceret id velle, etiam sub conditione damnationis, ut omnes admittunt; quemadmodum non licet hic conditionalis affectus: *Si peccandum esset, potius peccarem bis, quàm senel.*

Cætèrùm quia hæ præcisiones valde periculosæ sunt, consulo viris timoratis, ut ab omnibus hujusmodi conditionatis affectibus, qui ad nihil utiles sunt, abstineant, ne fortè, quod absit, timorem Domini, qui est initium sapientiæ, ipsi coram Deo stulti effecti, cum periculo animæ suæ amittant.

Non ignoro Sotum pro sententia contraria à quibusdam allegari, quasi doceat 4. dist. 17. q. 2. a. 4. actus illos conditionales non continere malitiam gravem, quando comparatio fit inter peccata mortalia; sed apud me in hac questione est minoris auctoritatis, cum valde obscure & indistinctè loquatur. Subjicio ejus verba.

Quæris (inquit ille) utrùm magis detestari, & fugere peccatum minus detestabile sit per se peccatum mortale, ut si quis sic animatus sit, ut casu quo alterum deberet eligere, potius eligeret adulterium, quàm furtum, vel hæresim & blasphemiam, quàm nefandum crimen.

Respondetur, quòd illud propositum non est, nisi unum simplex peccatum adulterii, quòd gravius est, quàm furtum, vel unum hæresis, quòd gravius est, quàm alia turpitudine. Et in hoc sensu est intelligenda Conclusio, quòd adulterium est magis detestandum, quàm furtum; videlicet quòd citius deberet homo furari, quàm adulterari, non quòd adulterium, & citius illud eligere sint duo peccata, sed quòd

402. Objectio.

Responsio.

403. Quid Sotus doceat de proposito questionis.

Docet primò prælegere adulterium esse unum simplex peccatum adulterii.

obus
meti
ectio
ylicè
is est
ligat,
; ut

rple-
396.
Qui taliter
perplexus
eligere ad
ulterium
præ mende
cio peccat
mortaliter.

397.
Quid si
maliter fur-
ri, quia
fornicant?

398.
Quid si fur-
tum 1000
stufiferos
præponeret
furto unius
aurei?



quod ipsum per se sit unum gravius. Hæc Sotus, indubiè admittens peccatum mortale in tali electione, saltem unicum, cum in electione contraria nullum foret, quæ est communis doctrina.

404.
Docet secundò non esse peccatum mortale, dummodo firmum sit propositum neutrum committendi.

Quomodo id sit intelligendum.

Interim paucis interjectis sic ait: Facta conditionali comparatione, sic appetitivè plus detestari furtum, ut si alterum esset committendum, potius homo committeret homicidium, non est peccatum, saltem mortale, dummodo firmum sit propositum neutrum committendi, sed est venialis perverio ordinis charitatis. Ita Sotus.

Qui si intelligat, talem perversionem sive electionem non esse duplex peccatum mortale, sed unicum homicidii, loquitur consequenter, neque repugnat nostræ sententiæ: si autem velit hujusmodi electionem, nequidem unicum esse peccatum mortale homicidii, videtur sibi ipsi contradicere. Nam superius admittit in electione adulterii unum simplex peccatum adulterii.

405.
Obiectio.

Solvitur.

Si respondeas, unam electionem esse absolutam, alteram solum conditionalem; nam in posteriori casu expressè dicit: *Facta conditionali comparatione*; interrogo, quæ est ista conditionalis comparatio? Sanè nullius alterius ibi meminit Sotus, quàm comparationis inter diversa peccata, quæ dicitur conditionalis, quia sit sub ista conditione, si alterutrum esset committendum. Et nonne eadem conditio supponitur in priori casu?

406.
Replica.

Rejicitur.

Planè, inquis, sed non supponitur firmum propositum neutrum committendi, ut in casu posteriori, & ideo unus excusatur à gravi culpa, alius minime.

Sed contrà; quomodo potest esse firmum propositum neutrum committendi, si alterum est committendum?

Quia, ais, tantùm est committendum ex fragilitate hominis, non autem ex omnimoda necessitate. Licet, inquit Sotus, culpa neque minima venialis sit eligibilis, neque ad evitandam aliam culpam, quia implicat contradictionem licere peccare, & ideo numquam detur casus, in quo licitum sit unum minimum peccatum committere ad evitandum maximum: tamen paratus debet esse animus, ut si aliquid ex hominis fragilitate committendum sit, potius sit minus, quàm majus admittendum. Hæc ille.

Non licet committere minimum peccatum ad evitandum maximum.

Ergo non loquitur de casu perplexitatis, in quo alterum necessariò est committendum; sed de casu communi, in quo homo ab utroque peccato potest abstinere, liberè tamen eligit majus.

407.
Responsio Adversarium approbat.

Optima responsio! Ergo extra propositum allegatur Sotus; loquimur enim de casu omnimodæ necessitatis: nam extra illam non solum eligere majus peccatum mortale, sed etiam eligere peccatum mortale minus, indu-

bitanter est peccatum mortale.

Prorsus, reponis, quando illud eligere est absolutum, scilicet quando tantùm est conditionatum, v. g. si vellem peccare, vellem fornicari, absolutè autem nolo.

Contrà, hoc est quod queritur, & probatum oportuit, non suppositum; non probatur autem à Soto, & ideo faciliùs negatur, quàm asseritur. Igitur valde obscurè & indistinctè loquitur Sotus in hac quaestione.

Clariùs expressit suam mentem Henriquez lib. 1. de Penitentia Sacramento c. 27. n. 8. ubi sic docet: Si quis consideret diversa peccata, dolor Penitentia de graviore peccato dicitur appetitivè major, quia si per impossibile daretur optio, potius eligendum est levius peccatum ut furtum, quàm adulterium, & dum concurrunt præcepta impossibilia, aut scrupulosus ligatur perplexitate conscientia erroneæ, quam nescit deponere, non peccat dum se conformat prudenti dictamini rationis, ut eligat & liberè permittat in se, quod minus malum videtur. Si quis tamen habens firmum propositum non admittendi ullum peccatum mortale, ficto casu optionis datae, eligeret ex infirmitate vitare potius peccatum mortale levius, quia sibi magis infame, quàm peccatum gravius, hic pervertens ordinem, solum peccat venialiter. Hæc ille.

Et rationem adjungit: Quia, inquit, quodlibet mortale interpretativè includit odium, & destructionem ipsius Dei ex affectu, habetque æqualitatem quamdam ex parte averisionis, cum sit summum malum & dignum infinito dolore, & æternà pœnà: id verò in quo unum peccatum excedit alterum ratione conversionis, aut quia averisio est directius contra Deum, est quid finitum, cujus perverisio, dum minus peccatum propter gravem infamiam homo eligit potius fugere, non videtur peccatum mortale, quando compensatur honestis causis. Hucusque Henriquez.

Sed hæc ratio valde deficit; nam unum peccatum potest continere duplicem speciem distinctam malitiam, per consequens duplicem averisionem à Deo, ut in exemplo allegato adulterii, quod continet unam malitiam mortalem oppositam justitiæ, & alteram oppositam castitati; cum tamen furtum solum habeat unam malitiam oppositam justitiæ.

Sicut ergo peccaret mortaliter, qui in casu perplexitatis eligeret secundum furtum, ubi unicum sufficeret; pari certè ratione peccaret mortaliter, qui eligeret adulterium, ubi furtum sufficeret; nam sicut duo furti habent duplicem numero malitiam mortalem, & per consequens duplicem numero averisionem à Deo, ita adulterium habet duplicem speciem malitiam mortalem, adeoque duplicem speciem averisionem à Deo.

Et veluti malitia adulterii, quando est omnino

410.
Replicat
ad præmissa
quæ peccatum
est gravius,
& levius,
non est ne-
cessario ad
conclusionem
quæ dicitur
ad hanc
conclusionem.

409.
Rejicitur
ab Auctore.

411.
Rejicitur
quia peccatum
est mortale.

nino libera extra casum perplexitatis, non potest compenari honestis causis, sic neque in casu perplexitatis, cum altera malitia, scilicet contra castitatem, sit omnino libera, tum in esse physico, quam in esse moris. Nullam itaque video probabilitatem istius sententiae: si loquatur de actuali affectu voluntatis, est tantum conditionato.

Atque ex his sit impositus finis huic Conclusioni. Adde solummodo unum verbum, quod generaliter notandum est, nempe hanc comparationem seu appetitionem inter peccatum gravius, & levius; uti etiam appetitionem, seu comparationem inter peccatum proprium, & alienum, inter peccatum originale & actuale, has, inquam, comparationes seu appetitiones expressas & explicitas nequaquam requiri ad Contritionem justificativam extra Sacramentum, juxta dicta conclus. 6. in qua probavimus, quod non est necesse Contritionem charitate perfectam detestari singula peccata in particulari.

Satis ergo est, quod peccator de peccatis suis in generali sic doleat, ut illa proponat pro nullo evitando detrimento, aut consequendo commodo iterum committere, quia hoc ipso, quo sic dolet de peccatis suis quatenus sunt offensae Dei, implicite & virtualiter detestatur propria peccata graviora praevioribus.

Nunquid etiam magis detestatur proprium peccatum actuale, quam proprium peccatum originale? Accipe resolutionem:

CONCLUSIO XII.

Contritio charitate perfecta magis detestatur proprium peccatum actuale mortale, quam proprium peccatum originale: imo, si sit illimitata, directe magis detestatur proprium peccatum veniale, quam proprium peccatum originale per se sumptum; semper tamen originale praeviali detestatur indirecte.

Hae Conclusio plures habet partes, quae sigillatim explicandae veniunt. Prima est, & cui a nullo contradicitur, comparatio proprii peccati actualis mortalis, cum proprio peccato originali; illud autem, sci-

licet actuale mortale, magis appetitively detestandum esse nemo ignorat, nisi qui nescit essentiam istorum peccatorum. Quippe cum peccatum actuale propria contrahatur voluntate, originale vero voluntate aliena, indubie istud magis displicet Deo, tamquam magis voluntarium & magis aversum a Deo; adeoque magis nos obligat ad suam vitationem.

Hinc tota diversitas inter poenam unius, & poenam alterius peccati. Nam secundum sententiam Doctoris Seraphici, peccato originali non debetur poena ignis, sed tantum poena aeterna damni. Sic inquit Divus Bonaventura 2. distinct. 33. art. 3. qu. 1. Cum valde durum dicere videatur, quod parvuli cremabuntur igne materiali, ideo est alia poena mittitur, qua magis concordat pietati, fidei, & iudicio rationis; quod quia parvuli decedentes cum originali, carent iustitia & Spiritus sancti gratia, privantur in aeternum Dei visione; quia vero in carne sui seditas, ideo ponitur in loco vili, usque infernali; sed quia non habuerunt in se delectationem actualem peccati, nec in spiritu, nec in carne, ideo non sentiunt poene ignis acerbiteriam.

Huic sententiae subscribit Doctor Subtilis & Scotus, 2. distinct. 32. quaest. unica nu. 7. sub hac forma verborum: Per haec solvitur secunda quaestio, qua quaeritur, quid sit peccatum originale. Est enim formaliter carencia iustitiae originalis debita, & non qualitercumque debita, quia accipitur in primo parente, & in ipso amissa, cui correspondet poena damni duntaxat ex praemissa criminis transgressione proveniens.

Et quamvis Divus Augustinus admittere videatur in parvulis poenam ignis, dicens ferm. 14. de verb. Apostoli cap. 3. Venturus est Dominus & iudicaturus de vivis & mortuis, duas partes facturus est, dextram & sinistram. Sinistram dicitur: Ite in ignem aeternum, hoc est, combustionem aeternam. Dextris, Venite benedicti Patris mei percipite regnum. Hanc regnum nominat, hanc cum diabolo damnationem. Nullus reliquus est medius locus ubi ponere queas infantes: equidem mitissimam praedicat Ench. cap. 93. ibi: Mitissima sunt omnium poena erit eorum, qui praeter peccatum quod originale traxerunt, nullum insuper addiderunt.

Et lib. 1. contra Julianum cap. 11. loquens de poena parvulorum: Qua (inquit) qualis & quanta, quamvis definire non possum, non audeo tamen dicere, quod eis, ut nulli essent, quam ut ibi essent, potius exspectet. Quis ergo prudenter potest ambigere, an si alterutrum peccatum esset committendum, actuale mortale, vel originale, hoc illi praefendum foret? Prima ergo pars Conclusionis est communis & certa.

Secunda pars satis dubia apparet, nam peccato

412. Diversitas inter poenam peccati actualis & originalis. Parvuli non cremabuntur igne materiali secundum D. Bonavent.

& Scotus;

413. Contrarium videtur admittere D. Aug.

414.

408. Propositio sententia Henricus.

409. Rejicitur ab Augustino.

411. Concl. 12.